

Sinkovits Péter

ÖSSZJÁTÉKOK

A ZÉTNA-KÖTETEK ILLUSZTRÁTORAI

Ismerősöm említette: már messziről felismeri – egyéb kiadványok társaságában – a pultra kihelyezett zÉtna-könyveket. Állítását mások is megerősítették, kivált egy alkalommal Budapesten, midőn az ünnepi könyvhét alkalmával erre többeknél is konkrétan rákérdeztem. Ennek pedig feltételezhetően az a magyarázata, hogy e köteteknek a zsebkönyv felső határát súroló formátuma az eltelt évek során nem változott, hasonlóképpen a címloldal betűtípusa sem. Ez a szabályzott állandóság, szándékolt hasonlóság időközben egyfajta sajátos esztétikumot is létrehozott, avagy a kibogozható felismerhetőség hozzánk elérő szinkronja értékévé vált. Szinte önálló művészi alkotássá. Megálmodójaként és készítőjeként Beszédes István író, a zentai székhelyű internetes folyóirat és könyvkiadó alapító-főszerkesztője amúgy nem készült erre a szerepkörre, s csak a meghívott emlékezet regisztrálja a vizuális művészetek iránti vonzódását, továbbá azt, hogy rádióműsoraiban egykoron képzőművészeket is megszólaltatott. Akik emberileg is érdekelték. Többek között mondjuk Szajkó István (róla még lesz szó), aki rajztanára volt a középiskolában. A mindezek alapján formálódó tipográfiai „szemüveg” segítségével vérsódott aztán a zÉtna védjegyének képi egységisége, természetesen az együttműködésre felkért illusztrátorokkal karöltve.

A zÉtna-könyveken sokak kézjegye megtalálható, számosan hozzájárultak ahhoz, hogy ezek a kiadványok ma is megbízható iránytűként szolgálhassanak a mostanság melleleg igencsak változó dizájnvilágban. A könyv amúgy zárt objektum, szélei behatárolják. Nyitható azonban, különösképpen a rajzok által, amelyek a szövegek echójaként a szavakba kapaszkodva terítik, szélesítik a képmezőket, megoldásokat kínálva az írói valóság képi reprodu-

kálhatóságára. Példák erre bősséggel találhatóak a zÉtna-produktumban (nemsokára jegyezhető egyébként a századik könyv megjelenése). Fenyvesi Ottó kötetében (*Halott vajdaságiakat olvasva – második könyv*) a tagolódo lapokon a megidézett szerzőket Hangya András neves képzőművészünk egy rajzának „kitépett” vonalkái-pálcikái választják el egymástól; Tolnai Ottó *Világítótorony eladó* című könyvének pedig a címlap válik azonnal vonzóvá Petar Čurčić stilizált, a karikatúra vagy éppen a naiv örömmök felé hajló rajzának felhasználása révén. Döme Szabolcs novelláskötetéhez (*A felhő neve*) Turkál Anna készített sallangmentes, iskolás technikákat megidéző rajzokat, szorosan a szövegekhez igazodva; Sirbik Attila interjúkötete esetében viszont (*eXoból Endóba*) a kiélezetten a lényeges elemeket kutató fotók és képzőművészeti alkotások már-már

Sirbik Attila interjúkötete

Kovács Jolánka mesekönyve Péter László illusztrációival

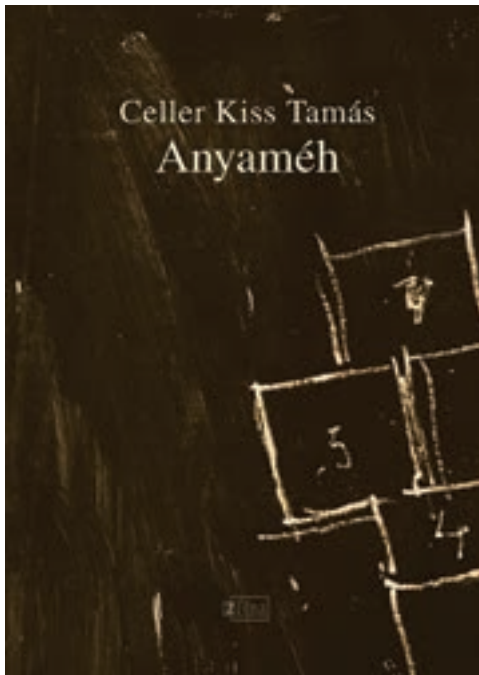
Tóbiás Krisztián verseskötete Lázár Tibor illusztrációival

egyenértékűek a szöveggel. Amennyiben úgy tekintjük, hogy a könyv külleme belépő az olvasó felé, akkor mindenképpen telitalálat Péter László közreműködése Kovács Jolánka *Rétesország meséi* című, gyerekeknek szánt könyve esetében, mert visszadja azt a hangulatot, amely ugyan elsősorban a kicsinyek tulajdona, de kellemesen felderenghet a visszarévedő felnőttekben is. Hovatovább az emberen olyan érzés lesz úrrá: ha rajzolni tudna, akkor ezeket a bájos történeteket nagyjából hasonlóképpen jelenítené meg.

A *Túliratok* elnevezéssel napvilágot látó verseskötet lapjain Lázár Tibor robusztus férfitestet láttató vonalszövevei ellensúlyozzák Tóbiás Krisztián más szerzőket újragondoló poétikai kísérletének első szempillantásra megtévesztő játékosságát. A gyakori tiszta levegővételt jelentik Szajkó István munkái Mihályi Czobor (Fekete J. József) prózakötetében (*Angyalok rozettája*), a történet átfomálhatóságának álomszerű, másképpen hiteles megfogalmazódásának megvalósulásaként. Ennél is különösebb, mindenképpen meghökkentő vállalkozásra szánta

Mihályi Czobor könyve Szajkó István képeivel

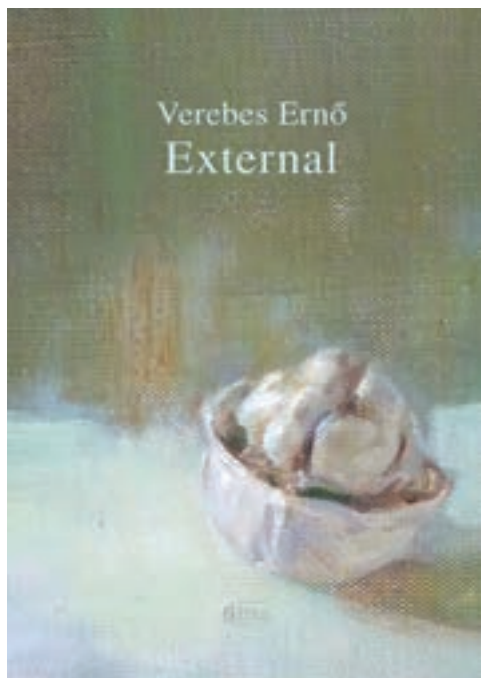

Celler Kiss Tamás verseskötete Bakos Anita illusztrációival

Lennert Móger Tímea kötete Stock János fotóival

Verebes Ernő verseskönete Verebes György illusztrációival

el magát Bakos Anita, aki elmosódva átütő régi német szövegekre „préselte” Celler Kiss Tamás verseinek üzenetét (*Anyaméh*).

Lennert Móger Tímea *Innensemerre szigetcске* elnevezéssel jegyzett kötetében a felsorakoztatott versek egy részével Stock János fotói képeznek egymást kiegészítő párost. Hasonló összefüggésre bukkanunk Verebes Ernő *External* című verseskötetét lapozgatva, lévén a fedél és a fejezetcímek Verebes György munkáinak felhasználásával készülnek. A művész-testvérpár szellemi kapcsolatteremtése még inkább megmutatkozik az *Előbb még örök* című – immár valóban közös, egymást inspiráló – kötetben: az oldalpárokon a versekhez *A pont körül* néven elkészült tusrajz sorozat egy-egy darabja kapcsolódik, az ugyanazon időben lezajló előzmény és megvalósulás vizuális lenyomataként.

Formátumában egyedül Verebes György rendkívül igényes és szép albuma, az *Alvó titánok* tér el a többitől, kellő teret biztosítva ily módon a mitológia és az antik világ témakörét sejtésesen ábrázoló, nagyméretű festmények elhelyezésére. Kalauz

ez a kiadvány a nyugvópont titkos helyéről, amelyben a kavargó ködfergeteg és a történetnélküliség is mozdulatlan, híján továbbá tervnek és iránynak egyaránt. Ám ekkor megjelenik egy halvány fénycsóva, amely a tett hírnökeként előkészíti a születendő teremtő gondolatot, amely e szakaszban csupán egyfajta puha gyolcsban elnyújtózó rétvület: még nem áll össze mintává, amely aztán meghatároz minden későbbi – már a beinduló mágikus erőkre bízott – képletet.

Az imént felsorakoztatott példákban szereplő képzőművészek mellett természetesen mások

is közreműködtek a zÉtna-kiadványok vizuális megformálásában – a teljesség igénye nélkül említsük meg mindenképpen Bálint István, Bicskei Zoltán, Farkas L. Zsuzsa, Janovics Erika, Miroslav Jovančić, Mucsi Attila, Penovác Endre, Recskó Diana és Torok Melinda nevét is. Összesítve ez az a gárda, amely a felismerhetőséget szavatoló hagyományvígázás kereteit mégis tisztelve éppen a kiadványok sokszínűségére törekedett: a beleérzően közelítő „átírás” kísérletének módszerével, valamint egyfajta szellemi kéznyújtásként, írók és olvasók felé mindenképpen. Merthogy társutasok – egy fedél alatt.

Verebes György albuma

ALVÓ TITÁNOK - TITÁNUSOK
 ALVÓ TITÁNOK, 2011
 Budapesti Művészeti Központ
 Budapest, Magyar Könyvtár
 ALVÓ TITÁNOK, 2011
 Budapesti Művészeti Központ